

DOSTOSOWANIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH DO INDYWIDUALNYCH POTRZEB I MOŻLIWOŚCI PSYCHOFIZYCZNYCH UCZNIÓW

Zgodnie z rozporządzeniem MEN z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych oraz Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 09 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach, nauczyciele są zobowiązani do dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów posiadających opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej o specyficznych trudnościach w uczeniu się bądź orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Nauczyciele mają obowiązek zapoznać się z opiniami oraz orzeczeniami uczniów.

Specyficzne trudności w uczeniu się odnoszą się do uczniów w normie intelektualnej, którzy mają trudności w przyswajaniu treści nauczania wynikające ze specyfiki ich funkcjonowania percepcyjno-motorycznego i poznawczego, nieuwarunkowane schorzeniami neurologicznymi. Wśród specyficznych trudności w uczeniu się wyróżniamy dysleksję, dysortografię, dysgrafię i dyskalkulię. Podstawowym celem dostosowania wymagań jest wyrównanie szans edukacyjnych uczniów oraz zapobieganie wtórnym zaburzeniom sfery emocjonalno-motywacyjnej. W przypadku uczniów o specyficznych trudnościach w uczeniu się dostosowanie wymagań powinno dotyczyć głównie form i metod pracy z uczniem oraz form i metod sprawdzania wiedzy. Natomiast nie może polegać na takiej zmianie treści nauczania, która powoduje obniżanie wymagań wobec uczniów.

W przypadku osób posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego zespół nauczycieli opracowuje Wielospecjalistyczną Ocenę Poziomu Funkcjonowania Ucznia (2 razy w roku szkolnym) oraz Indywidualny Program Edukacyjno – Terapeutyczny. Oba dokumenty oparte są ściśle o zalecenia zawarte w orzeczeniu wydanym przez PPP.

Mając na uwadze dobro osób posiadających opinię o dysleksji należy przypomnieć, iż dokument ten nie może stanowić jedynie pretekstu do “łagodniejszego traktowania” podczas prac klasowych czy innych form weryfikujących wiedzę. Każdy uczeń winien zatem samodzielnie, systematycznie oraz solidnie nad sobą pracować, a zadaniem rodzica jest wspieranie, kontrolowanie i mobilizowanie do pracy. Dysleksja jest deficytem, który nie zniknie, natomiast systematyczną, codzienną pracą możemy zminimalizować ilość popełnianych błędów. Jak twierdzi prof. Marta Bogdanowicz “nad ortografią trzeba pracować całe życie, ponieważ skłonność do popełniania błędów u osoby dyslektycznej pozostaje”.

DIAGNOZA PPP	OBSERWOWANE TRUDNOŚCI / SPECYFIKA FUNKCJONOWANIA	DOSTOSOWANIA
-------------------------	---	---------------------

<p>DYSLEKSJA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wolne tempo uczenia się, trudności w czytaniu przekładające się często również na problemy ze zrozumieniem treści, • trudności w wykonywaniu zadań wymagających oderwania od konkretnego, dostrzeżenia i wyobrażenia sobie układu przestrzennego, • trudności z prawidłowym spostrzeganiem i różnicowaniem elementów graficznych, • trudności w werbalizowaniu myśli i sądów, poprawnym budowaniu zdań i zwrotów, trudności w rozumieniu złożonych poleceń słownych i dłuższych ustnych wypowiedzi, • błędy w pisaniu typu wzrokowego i słuchowego • niepełne rozumienie treści tekstów i poleceń, • trudności w pisaniu, szczególnie ze słuchu, liczne błędy np.: mylenie z-s, d- t, k –g, błędy w zapisywaniu zmiękczeń, błędy w zapisywaniu głosek nosowych ą - om, ę – em • opuszczanie, dodawanie, przestawianie liter i sylab, • trudności w uczeniu się ze słuchu na lekcji, korzystaniu z wykładów, zapamiętywaniu, rozumieniu poleceń złożonych, instrukcji, • trudności z zapamiętaniem liter alfabetu, mylenie liter podobnych kształtem l-t-l • mylenie liter zbliżonych kształtem, lecz inaczej ułożonych w przestrzeni b-d-g-p, w-m • opuszczanie drobnych elementów graficznych liter /kropki, kreski/ • błędy w przepisywaniu i pisaniu z pamięci, • nieprawidłowe trzymanie przyborów do pisania, • wolne tempo pisania, męczliwość ręki, • nieumiejętność zagospodarowania przestrzeni kartki 	<p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI WYCHOWANIA FIZYCZNEGO</p> <ul style="list-style-type: none"> • unikanie przeprowadzania rozgrzewki przed całą klasą, • okazywanie cierpliwości, • wydawanie prostych poleceń, • dokładne objaśnianie poleceń, demonstrowanie poprawnie wykonanego ćwiczenia, • stopniowanie sekwencji ruchowych pod względem złożoności, • ewentualna asekuracja ucznia (za jego zgodą), • zapewnienie miejsca blisko nauczyciela (jeśli jest taka możliwość). <p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI JĘZYKÓW OBCYCH</p> <ul style="list-style-type: none"> • kontrolowanie stopnia zrozumienia samodzielnie przeczytanych przez ucznia poleceń, szczególnie podczas sprawdzianów, • umożliwienie uczniowi zajęcia miejsca blisko nauczyciela, dzięki temu zwiększy się jego koncentracja uwagi, • ograniczenie ilości bodźców rozprasających, • bezpośrednia kontrola nauczyciela, bliskość tablicy pozwoli zmniejszyć ilość błędów przy przepisywaniu. <p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH (W TYM EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • kontrolowanie stopnia zrozumienia samodzielnie przeczytanych przez ucznia poleceń i tekstów podczas lekcji,
------------------	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • trudności z czytaniem i rysowaniem map geograficznych i historycznych, • trudności z orientacją w czasie i w przestrzeni (wskazywanie kierunków na mapie i w przestrzeni, obliczanie stref czasowych, położenia geograficznego), • problemy z organizacją przestrzenną schematów i rysunków, kłopoty z odczytywaniem wykresów różnych zależności z fizyki i chemii, trudności z odczytywaniem właściwości pierwiastków na podstawie układu okresowego pierwiastków. 	<ul style="list-style-type: none"> • dopuszcza się możliwość ograniczenia pisania na lekcji do niezbędnych notatek, których nie ma w podręczniku, • dyktanda dostosowane (np. z wyborem wyrazów, uzupełnianiem luk), • oddzielne ocenianie poprawności ortograficznej i treści pracy, • stopniowe wprowadzanie zasad ortograficznych, z przykładami i obrazkami, • sprawdzanie wiadomości i poziomu opanowania umiejętności odbywa się systematycznie i w miarę możliwości w różnych formach, • w miarę zdolności organizacyjnych stwarza się uczniowi możliwość zajmowania w sali lekcyjnej miejsca blisko tablicy, ograniczającego występowania bodźców rozpraszających uwagę. <p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI PRZEDMIOTÓW: BIOLOGIA, GEOGRAFIA, CHEMIA, FIZYKA,</p> <ul style="list-style-type: none"> • unikanie odpytywania na forum klasy, • kontrolowanie stopnia zrozumienia samodzielnie przeczytanych przez ucznia poleceń, szczególnie podczas sprawdzianów, w indywidualnych przypadkach wskazane jest preferowanie wypowiedzi ustnych, na wniosek rodziców i po konsultacji z pedagogiem specjalnym, psychologiem; sprawdzanie wiadomości powinno odbywać się często i dotyczyć krótszych partii materiału; pytania kierowane do ucznia powinny być precyzyjne, • w ocenie pracy ucznia wskazane jest uwzględnienie poprawności toku rozumowania, a nie tylko
--	---	---

		<p>prawidłowości wyniku końcowego; w przypadku prac pisemnych nauczyciel powinien zwrócić uwagę na graficzne rozplanowanie sprawdzianów – w miarę możliwości, pod treścią zadania powinno być wolne miejsce na rozwiązanie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • kiedy nauczyciel uzna to za stosowne, uczeń jest zobligowany usiąść obok nauczyciela, dzięki temu zwiększy się jego koncentracja uwagi. <p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI MATEMATYKI (W TYM EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • w ocenie pracy ucznia wskazane jest uwzględnienie poprawności toku rozumowania, a nie tylko prawidłowości wyniku końcowego; w przypadku prac pisemnych nauczyciel powinien zwrócić uwagę na graficzne rozplanowanie sprawdzianów – pod treścią zadania powinno być wolne miejsce na rozwiązanie – pozwoli to uniknąć niepotrzebnych pomyłek przy przepisywaniu zadań na inną stronę, • dobrze jest posadzić ucznia blisko nauczyciela, dzięki temu zwiększy się jego koncentracja uwagi, ograniczeniu ulegnie ilość bodźców rozprasających, wzrośnie bezpośrednia kontrola nauczyciela, bliskość tablicy pozwoli zmniejszyć ilość błędów przy przepisywaniu.
DYSGRAFIA	<ul style="list-style-type: none"> • pismo nieczytelne, niekształtne litery, różna wielkość liter, • nieprawidłowe łączenia - obniżona czytelność pisma, • brak płynności w kreśleniu liter, • Mylenie liter podobnych graficznie, • trudności w utrzymaniu się w liniaturze, • wolne tempo pisania, 	<p>WSZYSTKIE PRZEDMIOTY</p> <p>Wymagania merytoryczne, co do oceny pracy pisemnej powinny być ogólne, takie same, jak dla innych uczniów, natomiast sprawdzenie pracy może być niekonwencjonalne, np., jeśli nauczyciel nie może przeczytać pracy ucznia, może go poprosić, aby uczynił to sam lub przepytał ustnie z tego zakresu materiału. Może też skłaniać ucznia do pisania drukowanymi literami lub na</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • szybkie męczenie się podczas pisania, • często nietypowy chwyt narzędzia pisarskiego 	<p>komputerze. W przypadku ucznia z dysgrafią wskazane jest akceptowanie pisma drukowanego, pisma na maszynie, komputerze, zwłaszcza prac obszernych (wypracowań).</p> <p style="text-align: center;">PRZEDMIOTY HUMANISTYCZNE (W TYM EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymagania merytoryczne, co do oceny pracy pisemnej, są takie same, jak dla innych uczniów, natomiast dopuszcza się możliwość przeczytania przez ucznia fragmentu pracy, która jest nieczytelna, • dopuszcza się możliwość robienia notatek podczas lekcji na tablecie,
<p>DYSORTOGRAFIA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • trudności z poprawną pisownią pod względem ortograficznym, fonetycznym, interpunkcyjnym, • mylenie liter o podobnym brzmieniu, • błędy w wyrazach dobrze znanych, często używanych, • opuszczanie, przestawianie lub dodawanie liter i sylab, • trudności w dostrzeganiu różnic między głoskami dźwięcznymi i bezdźwięcznymi, • obniżona pamięć słuchowa i wzrokowa, • obniżona samoocena, 	<p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI JĘZYKÓW OBCYCH</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenianie merytorycznej strony pracy a nie poprawności pisowni, • dysortografia nie uprawnia do zwolnienia ucznia z nauki ortografii i gramatyki, • nauczyciel nie krytykuje i nie ocenia negatywnie na forum klasy za błędy ortograficzne, fonetyczne, interpunkcyjne, <p style="text-align: center;">ZESPÓŁ NAUCZYCIELI PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH (W TYM EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • pisemne prace kontrolne są oceniane od strony merytorycznej, natomiast poprawność pisowni jest weryfikowana, ale nie jest oceniana, • nie formułuje się na forum klasy uwag krytycznych pod adresem ucznia za błędy ortograficzne, fonetyczne, interpunkcyjne,

		<p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI PRZEDMIOTÓW: BIOLOGIA, GEOGRAFIA, CHEMIA, FIZYKA</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostosowanie wymagań dotyczy formy sprawdzania i oceniania wiedzy z tego zakresu, • nie krytykuje się i nie ocenia negatywnie na forum klasy za błędy ortograficzne, fonetyczne, interpunkcyjne, <p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI MATEMATYKI (W TYM EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • nie krytykuje się i nie ocenia negatywnie na forum klasy za błędy ortograficzne, fonetyczne, interpunkcyjne,
<p>DYSKALKULIA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • trudności z rozpoznawaniem cyfr i symboli matematycznych, • skłonność do przestawiania kolejności cyfr w liczbie - przez to jej zapis jest błędny, • problemy z porównywaniem wielkości liczb, • brak automatyzmu w wielokrotnie przeciwuczonych działaniach dodawania, odejmowania, mnożenia i dzielenia, • trudności z opanowaniem tabliczki mnożenia, • trudności w rozumieniu ułamków, proporcji, miar czasu i pieniędzy, • często nieumiejętność szacowania odległości, ilości czy czasu potrzebnego na wykonanie zadania, • Trudności w rozumieniu zadań tekstowych. 	<p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI MATEMATYKI (W TYM EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • oceniamy przede wszystkim tok rozumowania, a nie techniczną stronę liczenia -dostosowanie formy sprawdzenia wiedzy poprzez koncentrację na prześledzeniu toku rozumowania w danym zadaniu • wydłużony czas pisemnych form sprawdzania wiedzy, • indywidualizowanie stopnia trudności zadań i sposobu egzekwowania wiedzy w zależności od możliwości ucznia,

<p>ADHD</p>	<ul style="list-style-type: none"> • trudności z koncentracją na zadaniu przez dłuższy czas, • łatwe rozpraszanie się pod wpływem bodźców z otoczenia, • zapominanie poleceń, gubienie przyborów szkolnych, • pośpieszne i niestarannie wykonywane prace, • odpowiadanie zanim nauczyciel skończy pytanie, • podejmowanie działań bez zastanowienia nad konsekwencjami, • przerywanie innym, wtrącanie się do rozmowy, • trudność w czekaniu na swoją kolej (np. podczas gier, w dyskusji), • gwałtowne reakcje emocjonalne. • trudność w spokojnym siedzeniu, • częste wstawanie, chodzenie po klasie bez pozwolenia, • nadmierna potrzeba ruchu, także w sytuacjach wymagających spokoju, • nieadekwatna aktywność ruchowa (np. bieganie po korytarzu, wspinanie się), • podejmowanie działań bez zastanowienia nad konsekwencjami, • przerywanie innym, wtrącanie się do rozmowy, • trudności w nawiązywaniu i utrzymywaniu relacji rówieśniczych, • konflikty wynikające z impulsywności, • skłonność do wybuchów złości lub frustracji, • obniżone poczucie własnej wartości (zwłaszcza gdy dziecko często doświadcza krytyki), • potrzeba natychmiastowej gratyfikacji (trudności w odraczaniu nagrody). 	<p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI WYCHOWANIA FIZYCZNEGO</p> <ul style="list-style-type: none"> • jasne i krótkie instrukcje, najlepiej pokazane na przykładzie, • możliwość krótkich przerw w czasie ćwiczeń, • uwzględnienie trudności w koordynacji i koncentracji, • wzmacnianie pozytywnych zachowań. <p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH (W TYM EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • podkreślanie najważniejszych informacji, • pytania pomocnicze zamiast ogólnych poleceń typu „omów tekst”, • krótsze fragmenty tekstu do analizy, • możliwość pisania krótszych prac, • zadania aktywizujące (odgrywanie scenek, gry historyczne), • więcej pytań zamkniętych niż otwartych w sprawdzianach, • podział dłuższych zadań pisemnych na etapy (np. plan → wstęp → rozwinięcie → zakończenie), • praca z mapami myśli i schematami. <p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI MATEMATYKI (W TYM EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ)</p>
--------------------	--	--

- duża kreatywność, spontaniczność i energia,
- szybkie kojarzenie faktów, duża wrażliwość emocjonalna,

- więcej czasu na wykonanie obliczeń,
- stosowanie kolorowych markerów, schematów, kroków rozwiązania,
- możliwość korzystania z tabliczki mnożenia, wzorów lub fiszek,
- zadania dzielone na mniejsze części (np. jedno działanie na raz),
- dodatkowe pytania naprowadzające przy rozwiązywaniu problemów tekstowych.

ZESPÓŁ NAUCZYCIELI JĘZYKÓW OBCYCH

- krótsze listy słówek do zapamiętania,
- nauka poprzez gry językowe, ruch, piosenki, aplikacje,
- praca w parach lub małych grupach,
- więcej ćwiczeń ustnych zamiast długich pisemnych,
- ożliwość nagrywania odpowiedzi ustnych zamiast wypracowań.

ZESPÓŁ NAUCZYCIELI PRZEDMIOTÓW: BIOLOGIA, GEOGRAFIA, CHEMIA, FIZYKA

- użycie pomocy wizualnych (mapy, modele, filmy, infografiki),
- doświadczenia i elementy praktyczne,-
- zadawanie pytań naprowadzających,
- możliwość tworzenia własnych notatek graficznych zamiast tradycyjnych,
- krótkie quizy zamiast długich testów pisemnych.

<p>SPEKTRUM AUTYZMU W TYM ZESPÓŁ ASPERGERA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • trudności w nawiązywaniu i podtrzymywaniu relacji rówieśniczych, • ograniczona potrzeba kontaktu z innymi lub specyficzne sposoby jego inicjowania, • brak rozumienia reguł i norm społecznych, • trudności w odczytywaniu intencji i emocji innych osób, • skłonności do izolowania się lub wybiórcze kontakty • opóźniony rozwój mowy lub jej brak, • mowa echolaliczna, powtarzanie zasłyszanych zwrotów, • nietypowa intonacja, rytm i tempo mowy, • trudności w prowadzeniu dialogu, • dosłowne rozumienie wypowiedzi, brak rozumienia metafor, żartów, przenośni, • wybiórcze, nierównomierne zdolności poznawcze, • sztywność w myśleniu i działaniu, • problemy z planowaniem, organizacją pracy, rozumieniem poleceń złożonych, • silne przywiązanie do rutyny, trudności w akceptacji zmian, • występowanie zachowań trudnych, np. napady złości, autoagresja, • nadmierna lub zbyt niska reaktywność emocjonalna, • trudności w rozpoznawaniu i regulacji własnych emocji, • nadwrażliwość lub obniżona wrażliwość na bodźce, • poszukiwane określonych wrażeń sensorycznych, • stereotypie ruchowe, • bardzo intensywne, zawężone zainteresowania, duża wiedza w wybranym obszarze 	<p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH (W TYM EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosowanie krótkich, jasnych poleceń i pytań, • omawianie treści w oparciu o ilustracje, mapy mentalne, schematy, • unikanie metafor i przenośni lub ich tłumaczenia na język dosłowny • możliwość odpowiadania ustnie albo w formie pisemnej, • wykorzystanie zainteresowań ucznia przy omawianiu tekstów, • stosowanie wymagań przy analizie lektur • częste sprawdzanie zrozumienia tekstu, • jasne ramy przy wypowiedziach pisemnych <p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI MATEMATYKI (W TYM EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosowanie prostych i jednoznacznych poleceń, • dzielenie zadań na etapy, • posługiwanie się schematami, tabelami, kolorami w objaśnieniach, • korzystanie z pomocy konkretno- obrazowych, • wydłużony czas pracy na sprawdzianach i kartkówkach, • ograniczanie ilości zadań na sprawdzianie, ale zachowanie pełnego zakresu treści, • sprawdzanie wiedzy także ustnie, gdy pisemna forma sprawia trudność.
---	--	---

		<p style="text-align: center;">ZESPÓŁ NAUCZYCIELI WYCHOWANIA FIZYCZNEGO</p> <ul style="list-style-type: none">• jasne, krótkie instrukcje do ćwiczeń, najlepiej pokaz wzorcowy• powtarzanie poleceń i dzielenie złożonych ćwiczeń na prostsze elementy,• możliwość wykonywania ćwiczeń indywidualnie lub w mniejszych grupach,• unikanie nagłych zmian w planie zajęć - wcześniejsze zapowiedzi,• akceptacja różnego tempa wykonywania ćwiczeń,• umożliwienie krótkiej przerwy w razie przestymulowania. <p style="text-align: center;">ZESPÓŁ NAUCZYCIELI JĘZYKÓW OBCYCH</p> <ul style="list-style-type: none">• stosowanie prostych i powtarzalnych struktur językowych• ograniczenie pracy w dużych grupach- pary lub małe zespoły,• wsparcie komunikacji wizualnej,• powolne tempo wprowadzania nowego słownictwa , częste powtórki,• stosowanie gier językowych angażujących wizualnie umożliwienie odpowiedzi pisemnych zamiast ustnych i odwrotnie. <p style="text-align: center;">ZESPÓŁ NAUCZYCIELI BIOLOGII, GEOGRAFII, CHEMII, FIZYKI</p> <ul style="list-style-type: none">• używanie pomocy wizualnych
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> • dzielenie trudnych treści na krótkie partie, podawanie przykładów z życia codziennego, • stosowanie tabel i map myśli zamiast długich notatek , • umożliwienie korzystanie z gotowych schematów, zestawień i plansz, • wydłużenie czasu na sprawdziany i kartkówki, ograniczenie liczby zadań, • w chemii i fizyce- wcześniejsze przygotowanie ucznia na doświadczenia.
<p>NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ INTELEKTUALNA W STOPNIU LEKKIM</p>	<ul style="list-style-type: none"> • obniżone tempo uczenia się nowych treści. • trudności w koncentracji uwagi – wymaga częstych przerw, wypowiedzi i motywacji. • problemy z zapamiętywaniem materiału, szczególnie abstrakcyjnego i oderwanego od doświadczeń. • ograniczona umiejętność samodzielnego rozwiązywania problemów i myślenia przyczynowo-skutkowego. • potrzeba wielokrotnego powtarzania materiału, stosowania metod polisensorycznych. • trudności w czytaniu ze zrozumieniem i w pisaniu poprawnym pod względem ortograficznym. • niższa odporność emocjonalna – szybkie zniechęcanie się przy zadaniach trudniejszych. • trudności w adekwatnym wyrażaniu i kontrolowaniu emocji. • potrzeba akceptacji i częstych wzmocnień pozytywnych. • może przejawiać niedojrzałość społeczną – wybiera kontakty z dziećmi młodszymi, bywa nieśmiały lub przeciwnie – nadmiernie ekspansywny. 	<p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH (W TYM EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • czytanie krótszych, prostszych tekstów, • podawanie najważniejszej informacji w punktach, • ograniczenie wymagań interpretacyjnych – skupienie na faktach i głównych treściach, • możliwość korzystania z planu wypowiedzi lub gotowych schematów, • wydłużony czas na czytanie, pisanie i wypowiedzi ustne, • częste powtarzanie materiału, odwoływanie się do przykładów z życia codziennego, • zamiast obszernych wypracowań krótsze formy • praca z ilustracjami komiksami mapami myśli. <p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI MATEMATYKI (W TYM EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ)</p>

- często wymaga wsparcia w nawiązywaniu i utrzymywaniu relacji rówieśniczych.
- ograniczony zasób słownictwa czynnego i biernego.
- trudności z budowaniem dłuższych, spójnych wypowiedzi.
- może popełniać błędy gramatyczne i składniowe.
- czasem nie rozumie przeniósni, żartów, pojęć abstrakcyjnych.
- może mieć trudności z koordynacją ruchową i orientacją przestrzenną.
- czynności manualne wykonywane wolniej, wymagają ćwiczeń usprawniających.
- w zakresie samoobsługi zazwyczaj jest samodzielne, choć bywa mniej sprawne niż rówieśnicy.

- korzystanie z pomocy konkretnych liczmany klocki patyczki kalkulator,
- dzielenie zadań na małe etapy z podawaniem instrukcji unikanie zadań nadmiernie teoretycznych,
- powtarzanie schematów działań,
- wydłużony czas na rozwiązywanie zadań
- mniejsza liczba przykładów do policzenia, ale obejmująca kluczowe umiejętności,
- częste sprawdzanie rozumienia poleceń,
- stosowanie kolorowych oznaczeń tabel, schematów,

ZESPÓŁ NAUCZYCIELI WYCHOWANIA FIZYCZNEGO:

- możliwość wykonania ćwiczeń w wolniejszym tempie,
- dzielenie złożonych ćwiczeń na prostsze elementy,
- częstsze powtarzanie pokazów ruchowych,
- unikanie nadmiernej rywalizacji, zamiast tego ćwiczenia zespołowe i zabawowe,
- docenianie wysiłku i zaangażowania,
- krótsze sekwencje ćwiczeń z przerwami na odpoczynek.

ZESPÓŁ NAUCZYCIELI JĘZYKÓW OBCYCH:

- wolniejsze tempo wprowadzania słownictwa,
- stosowanie kart obrazkowych, fiszek, piktogramów,
- częste powtórki i utrwalanie słówek w różnych kontekstach,
- ocena głównie znajomości słownictwa podstawowego i prostych zwrotów

		<ul style="list-style-type: none"> • proste zadania typu uzupełnianie, dopasowywanie, wskazywanie, • możliwość odpowiadania ustnie zamiast pisemnie i odwrotnie, • ćwiczenia w parach, gry i zabawy językowe • ograniczanie wymagań w zakresie gramatyki na rzecz praktycznej komunikacji <p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI PRZEDMIOTÓW: BIOLOGIA, GEOGRAFIA, CHEMIA, FIZYKA</p> <ul style="list-style-type: none"> • używanie zdjęć, modeli, filmów, plansz do objaśniania treści , • zamiast długich notatek – schematy, tabele, mapy myśli, • ograniczanie ilości materiału do opanowania • łączenie wiedzy z doświadczeniem ucznia • umożliwianie wykonywania doświadczeń w prostszej formie, • sprawdzanie wiedzy częściej ustnie niż pisemnie, • wydłużony czas na sprawdziany i prace domowe.
AFAZJA	<ul style="list-style-type: none"> • brak lub opóźnienie rozwoju mowy, • zaburzenia pamięci sekwencyjnej słów i ich znaczeń (zapominanie słów znanych i używanych), • występowanie w powtarzaniu, rozumieniu i nazywaniu substytucji formalnych i znaczeniowych (np. brązowy – brudny) oraz kontaminacji (zmieszanie słów lub wyrażeń zbliżonych semantycznie lub leksykalnie np. zapomina) i 	<p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI WYCHOWANIA FIZYCZNEGO</p> <ul style="list-style-type: none"> • zwracanie się bezpośrednio do ucznia po imieniu, • mówienie wyraźnie, zdania powinny być proste i krótkie, • upraszczanie poleceń, dzielenie ich na etapy, powtarzanie ich w razie potrzeby,

	<p>zaburzeń syntagmatycznych (zaburzeń substancji fonicznej),</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaburzenia uwagi, • problemy z rozwojem motoryki dużej i ruchami naprzemiennymi (opóźniony rozwój siedzenia, chodzenia, biegania), • trudności manualne, • trudności w rozumieniu wyrazów o podobnym brzmieniu. 	<ul style="list-style-type: none"> • sprawdzanie czy uczeń zrozumiał polecenie (uczeń może je powtórzyć prostymi słowami lub pokazać, w jaki sposób wykona zadanie), • stosowanie na lekcji zróżnicowanych form aktywności, typów zadań, w celu podtrzymania uwagi, motywacji, lepszego przetwarzania informacji, a tym samym lepszego zapamiętywania. • umożliwienie uczniom zajęcia miejsca blisko nauczyciela, • wspieranie komunikatów werbalnych gestem, mimiką, pokazem, • zachęcanie dzieci z dużymi trudnościami w ekspresji mowy, aby korzystały z innych form wypowiedzi, wspierając lub zastępując komunikat werbalny (gesty, mimika, pokaz), • parafrazowanie wypowiedzi dziecka, które często są niepoprawne, dawanie informacji zwrotnej na temat zrozumienia komunikatu ucznia, a jednocześnie prezentowanie wzorca prawidłowej wypowiedzi, • ocenianie przede wszystkim wysiłku ucznia, a nie jakość wykonania zadania, znalezienie dla niego takiego zajęcia, by mógł odnieść sukces, • stosowanie różnych form zajęć ruchowych rozwijających dużą i małą motorykę, w tym zdolność planowania motorycznego. <p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI JĘZYKÓW OBCYCH</p> <ul style="list-style-type: none"> • wydłużenie czasu reakcji na polecenie/zadanie/podczas pisania sprawdzianów i kartkówek,
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none">• uwzględnianie trudności w rozumieniu treści, instruowanie lub zalecanie przeczytania tekstu wcześniej w domu,• podawanie pisowni trudniejszych wyrazów,• uczenie tworzenia schematów pracy, planowania kompozycji wypowiedzi z podziałem na wstęp, rozwinięcie, zakończenie,• pomaganie w doborze argumentów oraz odpowiednich wyrażen i zwrotów,• podczas odpowiedzi ustnej wydłużanie czasu potrzebnego na zastanowienie się i przypomnienie sobie słówek i zwrotów,• w fazie prezentacji leksyki zwolnienie tempa wypowiadanych słów i zwrotów,• objaśnianie nowych wyrazów za pomocą kontekstu, w formie opisowej, tworzenie związku z nowym wyrazem,• ocenianie wysiłku włożonego w opanowanie języka <p style="text-align: center;">ZESPÓŁ NAUCZYCIELI PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH (W TYM EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ)</p> <ul style="list-style-type: none">• podawanie pisowni trudniejszych wyrazów, pojęć, nazwisk obcojęzycznych,• w przypadku pisemnych prac kontrolnych uwzględnianie zapisu fonetycznego terminów i nazwisk obcojęzycznych,• wydłużenie czasu reakcji na polecenie/zadanie/podczas pisanie sprawdzianów i kartkówek,
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none">• uwzględnianie trudności w rozumieniu treści, instruowanie lub zalecanie przeczytania tekstu wcześniej w domu,• uczenie tworzenia schematów pracy, planowania kompozycji wypowiedzi z podziałem na wstęp, rozwinięcie, zakończenie,• korygowanie w doborze argumentów oraz odpowiednich wyrażen i zwrotów w trakcie pracy na lekcji, <p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI PRZEDMIOTÓW: BIOLOGIA, GEOGRAFIA, CHEMIA, FIZYKA</p> <ul style="list-style-type: none">• unikanie wieloznacznych poleceń, dzielenie zadań na krótkie kroki.• wizualizacja treści – schematy, rysunki, wykresy, piktogramy wspierające rozumienie poleceń i procesów.• oprócz ustnych poleceń nauczyciel przekazuje treść zadań w formie pisemnej lub na tablicy,• wydłużony czas pracy – szczególnie przy rozwiązywaniu zadań tekstowych i sprawdzianach.• możliwość odpowiadania w formie alternatywnej – wskazywanie odpowiedzi, użycie słów-kluczy, rozwiązań graficznych, kalkulatora, programu komputerowego, gestu,• ograniczenie treści językowej – większy nacisk na obliczenia i schematy zamiast długich opisów,• wskazówki krok po kroku przy wprowadzaniu nowych algorytmów rachunkowych.• zamiast opisu słownego zjawiska – możliwość zaznaczania elementów na schemacie.
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • otowe tabele i wzory (karty wzorów) do uzupełniania wynikami. • pytania zamknięte (wybór odpowiedzi, uzupełnianie brakujących słów, dopasowywanie symboli i nazw)
DZIECKO NIEDOWIDZĄCE	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczone widzenie szczegółów (trudności z czytaniem małego druku, odczytywaniem z tablicy, • potrzeba korzystania z powiększonego pisma, książek drukowanych dużą czcionką lub pomocy optycznych. • problemy z widzeniem w słabym oświetleniu albo przy zbyt dużym kontraście światła, • wolniejsze tempo spostrzegania i analizowania materiału wizualnego, • wolniejsze tempo pracy podczas czytania i pisania. • konieczność częstszego słownego wyjaśnienia treści przez nauczyciela, • zwiększona potrzeba indywidualizacji wymagań i stosowania alternatywnych metod (np. audio, dotyk, technologia komputerowa), • trudności w poruszaniu się w przestrzeni szkolnej. • potrzeba lepszej organizacji przestrzeni (oznaczenia, kontrasty kolorystyczne), • ostrożność w zabawach ruchowych, • możliwa niepewność w kontaktach z rówieśnikami, szczególnie podczas zabaw ruchowych, • zdarza się większa zależność od pomocy dorosłych i kolegów, • czasami poczucie izolacji lub odmienności od grupy, • często rozwinięte zdolności słowne, pamięć i wrażliwość emocjonalna. 	<p style="text-align: center;">WSZYSCY NAUCZYCIELE</p> <ul style="list-style-type: none"> • uwzględnianie w ocenianiu ucznia nie tylko prac pisemnych, ale również wypowiedzi i wyjaśnień ustnych sposobów rozwiązywania zadań • zapewnienie miejsce w klasie w pobliżu nauczyciela i tablicy, • wydłużenie czasu pracy na wykonywanie zadań, na każdą czynność angażującą wzrok, również podczas egzaminów i sprawdzianów, • zapewnienie dobrego oświetlenia do pracy, • przyjęcie zasady głośnego wypowiedziania przez nauczyciela tego wszystkiego, co pisze na tablicy, • złagodzenie kryteriów oceniania prac pisemnych i graficznych, rysunków oraz błędów wynikających z wad wzorku, • uwzględnianie w ocenianiu ucznia nie tylko prac pisemnych, ale również wypowiedzi i wyjaśnień ustnych sposobów rozwiązywania zadań, • dla ucznia teksty o powiększonej czcionce, • unikanie kursywy i ozdobnych czcionek, • grafiki i rysunki powinny być proste i kontrastowe, możliwie schematyczne, z opisem słownym, • możliwość odpowiedzi ustnych zamiast pisemnych. <p style="text-align: center;">ZESPÓŁ NAUCZYCIELI WYCHOWANIA FIZYCZNEGO</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • zajęcia prowadzić w dobrze oświetlonej sali/gabinecie/boisku, unikać olśnień. • znaczyć kontrastowo linie boiska, słupki, przeszkody (np. taśmą w jaskrawym kolorze). • ucznia ustawiać w miejscu, gdzie ma najlepszą widoczność. • unikać nagłego gaszenia światła lub gry w półmroku. • zabezpieczać sprzęt sportowy, którego nie używa grupa, aby nie stwarzał zagrożenia, • ćwiczenia prezentować pokazem w bliskiej odległości oraz opisywać słownie. • stosować jasne, krótkie polecenia i upewniać się, że uczeń je zrozumiał. • możliwość ćwiczenia w parach (z asekuracją kolegi/koleżanki). • unikać sytuacji, w których uczeń musi reagować na bardzo szybkie, nieprzewidywalne bodźce wzrokowe (np. nagłe podania w ciemnym tle), • dostosować tempo i stopień trudności – liczy się aktywność i bezpieczeństwo, a nie rywalizacja na równi z innymi.
DZIECKO NIEDOSŁYSZĄCE	<ul style="list-style-type: none"> • uczeń sprawia wrażenie nie uważającego lub „śniącego na jawie”, może nie słyszeć instrukcji nauczyciela, • jest niechętye angażowaniu się w działania klasowe, obawia się porażki, ponieważ ma kłopoty z rozumieniem, • może reagować niewłaściwie w sytuacjach zabawowych (nie rozumie zasad gry lub intencji innych osób), 	ZESPÓŁ NAUCZYCIELI WYCHOWANIA FIZYCZNEGO <ul style="list-style-type: none"> • mówienie do ucznia wyraźnie, używając stonowanego głosu i intonacji, unikanie gwałtownych ruchów głową czy nadmiernej gestykulacji, • eliminowanie zbędnego hałasu, który może być wzmacniany przez aparat słuchowy, co utrudnia

	<ul style="list-style-type: none"> • reaguje nietypowo na ustne instrukcje, • może mieć zaburzenia mowy, mały zasób słów i pojęć, • ma trudności ze sprawnym czytaniem, często myli głoski dźwięczne i bezdźwięczne, nie różnicuje głosek z trzech szeregów s-z-c-dz, sz-ż-cz-dź, ś-ź-ć-dź (np. zamiast „z” uczeń może napisać każdą inną literę s,ż,sz, • zamienia i gubi litery, pomija części wyrazów, myli końcówki – co powoduje zmianę treści znaczenia wyrazów, czasem pisze bezsensowne zlepki liter – w przypadku niezrozumienia ich znaczenia, • duże trudności sprawia dziecku poprawna pisownia, opanowanie gramatyki, składni i ćwiczenia stylistyczne 	<p>uczniowi rozumienie poleceń nauczyciela i wypowiedzi innych uczniów,</p> <ul style="list-style-type: none"> • nauczyciel winien upewnić się czy polecenia kierowane do całej klasy są właściwie rozumiane przez ucznia niedosłyszającego, w przypadku trudności zapewnić mu dodatkowe wyjaśnienia, sformułować inaczej polecenie, używać prostego, znanego uczniowi słownictwa, można też wskazać jak to polecenie wykonuje jego kolega stojący obok. <p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI JĘZYKÓW OBCYCH I ZESPÓŁ NAUCZYCIELI PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH (W TYM EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • uczeń, będąc blisko nauczyciela (od 0,5 do 1.5 m), którego twarz jest dobrze oświetlona, może słuchać jego wypowiedzi i jednocześnie odczytywać mowę z ruchu ust, • umożliwienie uczniowi odwracania się w kierunku innych kolegów, odpowiadających na lekcji- to ułatwi zrozumienie wypowiedzi, • nauczyciel, mówiąc do całej klasy, powinien stać w pobliżu ucznia, zwrócony twarzą w jego stronę - nie powinien chodzić po klasie, czy być odwrócony twarzą do tablicy, to utrudnia dziecku odczytywanie mowy z ruchu ust, • mówienie do ucznia wyraźnie, używając stonowanego głosu i intonacji, unikanie gwałtownych ruchów głową czy nadmiernej gestykulacji,
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none">• zadbanie o spokój i ciszę w klasie, eliminowanie zbędnego hałasu, który może być wzmacniany przez aparat słuchowy,• upewnianie się czy polecenia kierowane do całej klasy są właściwie rozumiane przez ucznia niedosłyszającego; w przypadku trudności zapewnienie mu dodatkowego wyjaśnienia, sformułowanie inaczej polecenia, używając prostego, znanego dziecku słownictwa,• nieuwzględnianie przy ocenie prac pisemnych błędów wynikających z niedosłuchu oraz zadań z rozumienia ze słuchu.• w czasie lekcji w miarę możliwości używanie pomocy wizualnych i tablicy (m.in. zapisanie nowego tematu, nowych terminów, dat, itp.),• na lekcjach muzyki – ocenianie zgodnie z indywidualnymi możliwościami percepcji słuchowej danego ucznia,• umożliwienie zajęcia miejsca w pierwszej ławce. <p style="text-align: center;">ZESPÓŁ NAUCZYCIELI PRZEDMIOTÓW: BIOLOGIA, GEOGRAFIA, CHEMIA, FIZYKA MATEMATYKA</p> <ul style="list-style-type: none">• zapewnienie dobrego oświetlenia klasy oraz miejsca dla ucznia w pierwszej ławce w rzędzie od okna tak, by twarz nauczyciela była dobrze widoczna,• umożliwienie uczniowi odwracanie się w kierunku innych kolegów odpowiadających na lekcji, co ułatwi lepsze zrozumienie ich wypowiedzi,• nauczyciel, mówiąc do całej klasy, powinien stać w pobliżu ucznia, zwrócony twarzą w jego stronę - nie powinien chodzić po klasie, czy być odwrócony
--	--	---

		<p>twarzą do tablicy, co utrudnia uczniowi odczytywanie mowy z ruchu ust,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyraźne mówienie do ucznia, używanie stonowanego głosu i intonacji, unikanie gwałtownych ruchów głową czy nadmiernej gestykulacji, • dbanie o spokój i ciszę w klasie, by eliminować zbędny hałas, który może być wzmacniany przez aparat słuchowy, • zapisywanie tematu lekcji i wszystkich obliczeń, pełnych rozwiązań zadań na tablicy, • upewnianie się czy polecenia kierowane do całej klasy są właściwie rozumiane przez ucznia niedosłyszającego, • uczeń niedosłyszający powinien siedzieć w ławce ze zdolnym uczniem, który dodatkowo będzie mu pomagał np. szybciej otworzy książkę, wskaże ćwiczenie, pozwoli przepisać notatkę z zeszytu itp.
<p>ZAGROŻENIE NIEDOSTOSOWANIEM SPOŁECZNYM</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wybuchy złości, impulsywność, • obniżona odporność na stres, • trudności w kontrolowaniu emocji, • poczucie odrzucenia, niska samoocena, • łamanie zasad obowiązujących w szkole, • bunt wobec poleceń dorosłych, • prowokowanie sytuacji konfliktowych, • trudności w przewidywaniu konsekwencji zachowań, • trudności w nawiązywaniu i utrzymywaniu pozytywnych relacji rówieśniczych, • konflikty z kolegami i nauczycielami, • brak umiejętności rozwiązywania konfliktów w sposób konstruktywny, 	<p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI WYCHOWANIA FIZYCZNEGO</p> <ul style="list-style-type: none"> • unikanie sytuacji rywalizacji, które mogą prowokować zachowania agresywne, • promowanie współpracy, zabaw zespołowych, ćwiczeń integrujących • wydawanie prostych i jasnych poleceń, pokazywanie ćwiczeń, • wzmacnianie pozytywnych zachowań poprzez pochwały, • przydzielanie funkcji (np. pomoc przy rozstawieniu sprzętu) aby uczeń miał poczucie odpowiedzialności,

- skłonność do izolowania się lub zachowań ryzykownych w grupie,
- niska motywacja do nauki,
- brak systematyczności,
- trudności z koncentracją uwagi,
- szybka rezygnacja w sytuacjach trudnych,
- unikanie zadań wymagających wysiłku,
- trudności w organizacji własnej pracy i czasu,
- brak umiejętności planowania,
- obniżona odpowiedzialność za powierzone zadania,

- unikanie publicznego krytykowania, preferowanie rozmów indywidualnych.

ZESPÓŁ NAUCZYCIELI JĘZYKÓW OBCYCH

- krótkie, jasne polecenia, powtarzanie ich w razie potrzeby,
- stosowanie metod aktywizujących (gry dialogi, scenki),
- częste chwalenie za wysiłek, nawet jeśli efekt nie jest pełny,
- możliwość pracy w parach i małych grupach,
- zadanie praktyczne, które może uczeń wykonać bez poczucia porażki,
- kontrola stopnia zrozumienia poleceń i materiału

ZESPÓŁ NAUCZYCIELI PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH (W TYM EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ)

- unikanie konfrontacji na forum klasy, częstsze podejście indywidualne,
- zadawanie krótszych prac pisemnych, dzielenie poleceń na mniejsze etapy,
- możliwość odpowiedzi ustnej zamiast pisemnej,
- różnicowanie form sprawdzania wiedzy (np. prace projektowe, prezentacje),
- akcentowanie mocnych stron ucznia (np. twórczość, kreatywność),
- jasne określenie zasad dyskusji i ich przestrzeganie,
- podkreślanie sukcesów i wysiłków.

		<p style="text-align: center;">ZESPÓŁ NAUCZYCIELI PRZEDMIOTÓW: BIOLOGIA, GEOGRAFIA, CHEMIA, FIZYKA MATEMATYKA</p> <ul style="list-style-type: none"> • zadania dzielone na krótsze fragmenty, • pytania kierowane wprost, jasno i konkretnie, • częstsze sprawdzanie stopnia zrozumienia, • częstsze ocenianie wysiłku i zaangażowania, nie tylko wyniku, • stosowanie przykładów praktycznych związanych z życiem codziennym, • możliwość pracy w parach lub grupie, • pomoc w organizacji pracy (np. wskazanie, od czego zacząć; <p style="text-align: center;">WSZYSCY NAUCZYCIELE</p> <ul style="list-style-type: none"> • konsekwentne, ale życzliwe egzekwowanie zasad, • unikanie ironii i ośmieszania, • jasna struktura lekcji, przewidywalność, • częste pochwały i pozytywne wzmocnienia, • włączanie ucznia w działania klasowe i szkolne, przydzielanie odpowiedzialnych ról, • współpraca w psychologiem/pedagogiem szkolnym
<p>DZIECKO W TRAUMIE/KRY ZYSIE</p>	<p>Objawy emocjonalne: m.in. obniżone samopoczucie, wahania nastroju, poczucie pustki emocjonalnej, flashbacki (to nie są wspomnienia!), emocjonalna depersonalizacja/defragmentacja, silny lęk powodujący unikanie tematu.</p> <p>Objawy somatyczne: bóle niewiadomego pochodzenia, ataki paniki, kołatanie serca, biegunki, wymioty, silne napięcie ciała, tiki nerwowe, sygnały ciała nieadekwatne do kontekstu.</p>	<p style="text-align: center;">ZESPÓŁ NAUCZYCIELI WYCHOWANIA FIZYCZNEGO</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie bezpiecznego i przewidywalnego środowiska szkolnego. • umożliwienie kontaktu z psychologiem/pedagogiem szkolnym. • tworzenie relacji opartych na zaufaniu i empatii.

	<p>Objawy poznawcze: problemy z koncentracją uwagi, pamięcią, kreatywnością, myśli intruzywne (np. wspomnienia), amnezja, zmiany tożsamościowe, przekonania o własnej winie/bezsilności.</p> <p>Objawy behawioralne: silna drażliwość, naruszanie granic, brak zaufania lub zdolności do oddania kontroli, koszmary senne, korzystanie z/nadużywanie używek, unikanie więzi, izolację lub silne lgnięcie do ludzi, przymus powtarzania czy regres rozwojowy.</p>	<ul style="list-style-type: none">• unikanie sytuacji stresujących i wywołujących lęk.• wspieranie ucznia w wyrażaniu emocji i potrzeb.• wskazanie osoby dorosłej w szkole, do której uczeń może się zwrócić w trudnych chwilach.• indywidualizacja wymagań edukacyjnych.• wydłużony czas na wykonanie zadań i sprawdzianów.• możliwość wykonywania zadań alternatywnych (np. ustnie zamiast pisemnie).• ograniczenie ilości materiału do opanowania.• uwzględnianie stanu emocjonalnego ucznia przy ocenianiu.• stosowanie metod aktywizujących i polisensorycznych angażujących ucznia.• elastyczne podejście do obecności ucznia na lekcjach.• możliwość przerw w trakcie zajęć w razie potrzeby.• zapewnienie stałego miejsca w klasie, które daje poczucie bezpieczeństwa.• unikanie nagłych zmian w planie dnia bez uprzedzenia ucznia.• współpraca całego zespołu nauczycieli w zakresie wsparcia ucznia.• regularny kontakt z rodzicami/opiekunami ucznia.• informowanie rodziny o postępach i trudnościach ucznia.• wspólne ustalanie strategii wsparcia.
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • zachęcanie rodziny do korzystania z pomocy specjalistycznej • uwzględnianie sytuacji rodzinnej ucznia w planowaniu działań
DZIECKO UZDOLNIONE	<ul style="list-style-type: none"> • szybkie tempo uczenia się, łatwość zapamiętywania i kojarzenia faktów, • bogaty zasób słownictwa i rozwinięte zdolności językowe, • samodzielne dochodzenie do wiedzy, zdolność krytycznego myślenia, • łatwość w dostrzeganiu związków przyczynowo-skutkowych, • oryginalność i twórczość w rozwiązywaniu problemów, • szybkie tempo uczenia się, łatwość zapamiętywania i kojarzenia faktów, • bogaty zasób słownictwa i rozwinięte zdolności językowe, • samodzielne dochodzenie do wiedzy, zdolność krytycznego myślenia, • łatwość w dostrzeganiu związków przyczynowo-skutkowych, • oryginalność i twórczość w rozwiązywaniu problemów. • wrażliwość emocjonalna, czasem nadmierna, • silne reakcje na niepowodzenia, trudności z akceptacją błędów, • potrzeba uznania i docenienia ze strony dorosłych, 	<p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI WYCHOWANIA FIZYCZNEGO</p> <ul style="list-style-type: none"> • umożliwienie udziału w dodatkowych zawodach sportowych i konkursach, • powierzanie roli asystenta nauczyciela podczas zajęć (np. pokazywanie ćwiczeń), • zachęcanie do rozwijania indywidualnych pasji sportowych, • proponowanie bardziej złożonych układów ćwiczeń, • angażowanie w pomoc słabszym uczniom (za jego zgodą). <p>ZESPÓŁ NAUCZYCIELI JĘZYKÓW OBCYCH</p> <ul style="list-style-type: none"> • proponowanie dodatkowych materiałów autentycznych (teksty, nagrania, filmy), • angażowanie ucznia w przygotowanie krótkich prezentacji w języku obcym, • umożliwienie udziału w konkursach językowych, • rozwijanie umiejętności komunikacyjnych poprzez dialogi i scenki, • indywidualizacja wymagań – dodatkowe zadania twórcze zamiast powtarzających się ćwiczeń.

- niekiedy poczucie odmienności od rówieśników.
- trudności w nawiązywaniu relacji z rówieśnikami (poczucie izolacji),
- skłonność do dominowania w grupie lub niechęć do pracy zespołowej,
- lepszy kontakt z dorosłymi niż z rówieśnikami,
- skłonność do krytycyzmu wobec innych.
- preferencja pracy indywidualnej,
- trudności w systematycznym i długotrwałym wysiłku (szybkie zniechęcanie się rutyną),
- łatwość podejmowania wielu zadań jednocześnie,
- chaotyczność w planowaniu pracy nad większymi projektami.

**ZESPÓŁ NAUCZYCIELI PRZEDMIOTÓW
HUMANISTYCZNYCH (W TYM EDUKACJI
WCZESNOSZKOLNEJ)**

- zachęcanie do udziału w konkursach literackich i recytatorskich,
- powierzanie dodatkowych ról w projektach (np. lider grupy),
- rozwijanie umiejętności twórczego pisania i interpretacji tekstów,
- umożliwienie pracy nad własnymi projektami badawczymi,
- stosowanie metod problemowych, dyskusji, debat.

**ZESPÓŁ NAUCZYCIELI PRZEDMIOTÓW:
BIOLOGIA, GEOGRAFIA, CHEMIA, FIZYKA
MATEMATYKA**

- zadania wykraczające poza program, o podwyższonym stopniu trudności,
- udział w kołach zainteresowań i konkursach przedmiotowych,
- indywidualne tempo pracy – możliwość szybszego przechodzenia przez materiał,
- stosowanie zadań problemowych i projektów badawczych,
- angażowanie w doświadczenia i eksperymenty.

WSZYSCY NAUCZYCIELE

- indywidualizacja wymagań i zadań – dostosowanie do potencjału ucznia,

		<ul style="list-style-type: none"> • umożliwianie udziału w konkursach i olimpiadach, • rozwijanie samodzielności i krytycznego myślenia, • docenianie inicjatywy ucznia i jego twórczych pomysłów, • współpraca z rodzicami w celu wspierania rozwoju talentów ucznia, • tworzenie warunków do pracy projektowej i badawczej.
DZIECKO Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACYJNYM	<ul style="list-style-type: none"> • brak znajomości języka kraju przyjmującego lub jego słaba znajomość. • problemy z rozumieniem poleceń, tekstów, instrukcji. • trudności w wypowiedaniu się, pisaniu, czytaniu ze zrozumieniem. • bariery komunikacyjne w relacjach z rówieśnikami i nauczycielami. • inne normy społeczne, wartości, zwyczaje. • trudności w adaptacji do nowego systemu edukacyjnego. • poczucie wyobcowania, niezrozumienia, czasem dyskryminacji. • stres związany z przeprowadzką, rozłąką z bliskimi, zmianą środowiska. • doświadczenia traumy (np. wojna, przemoc, przymusowa migracja). • lęk, depresja, trudności z koncentracją, obniżona motywacja. • problemy z nawiązywaniem relacji z rówieśnikami. • izolacja społeczna, brak poczucia przynależności. 	<p style="text-align: center;">WSZYSCY NAUCZYCIELE</p> <ul style="list-style-type: none"> • umożliwienie wypowiedzi ustnych i pisemnych w języku ojczystym lub z pomocą tłumacza (jeśli to możliwe). • stosowanie prostego, zrozumiałego języka przez nauczycieli. • wydłużony czas na odpowiedzi ustne i pisemne. • możliwość korzystania ze słownika dwujęzycznego. • zmniejszenie ilości materiału do opanowania – skupienie się na kluczowych treściach. • włączenie ucznia w działania integracyjne z klasą (gry, projekty grupowe). • wsparcie pedagoga/psychologa szkolnego. • możliwość uczestnictwa w zajęciach z zakresu edukacji międzykulturowej. • wskazanie uczniowi „mentora” – kolegi/koleżanki z klasy, który pomoże w codziennych sytuacjach szkolnych. • indywidualizacja wymagań edukacyjnych. • ocenianie ucznia z uwzględnieniem jego możliwości językowych.

	<ul style="list-style-type: none"> • trudności w uczestnictwie w życiu szkolnym (np. zajęcia pozalekcyjne). • luka edukacyjna – różnice w programie nauczania. • brak dokumentacji szkolnej z kraju pochodzenia. • trudności w ocenianiu ucznia zgodnie z jego rzeczywistymi możliwościami. 	<ul style="list-style-type: none"> • umożliwienie wykonywania zadań alternatywnych (np. rysunek zamiast opisu). • wsparcie nauczyciela wspomagającego (jeśli dostępny). • możliwość korzystania z materiałów wizualnych, filmów edukacyjnych, infografik. • tłumaczenie najważniejszych informacji szkolnych na język ojczysty rodziców (jeśli możliwe). • organizowanie spotkań z rodzicami z udziałem tłumacza lub osoby wspierającej. • informowanie rodziców o postępach ucznia i możliwościach wsparcia.
DZIECKO Z CHOROBA PRZEWLEKŁĄ	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczona sprawność ruchowa i wydolność (szybciej się męczy). • konieczność przyjmowania leków, częstych wizyt lekarskich, zabiegów czy hospitalizacji. • wahania w samopoczuciu – dni lepsze i gorsze. • opóźnienia w rozwoju fizycznym (wzrost, dojrzewanie) u części dzieci. • podwyższony poziom lęku (przed bólem, pogorszeniem stanu zdrowia, śmiercią). • poczucie odmienności od rówieśników. • niższa samoocena, zwłaszcza gdy objawy choroby są widoczne (np. blizny, deformacje, utrata włosów). • możliwość występowania zaburzeń nastroju (smutek, drażliwość, depresja). 	<p style="text-align: center;">WSZYSCY NAUCZYCIELE</p> <ul style="list-style-type: none"> • elastyczne podejście do obecności – usprawiedliwianie nieobecności spowodowanych leczeniem, hospitalizacją czy wizytami kontrolnymi. • indywidualne tempo pracy – wydłużony czas na sprawdziany, kartkówki, zadania pisemne. • możliwość zaliczania materiału w dogodnym terminie (np. po powrocie ze szpitala). • dopuszczanie alternatywnych form zaliczeń – np. prace projektowe, prezentacje zamiast testów pisemnych. • możliwość przerw na odpoczynek w czasie lekcji. • dostęp do wody i toalety bez ograniczeń.

- rozwój odporności psychicznej – niektóre dzieci stają się bardziej dojrzałe emocjonalnie,
- częstsze nieobecności w szkole → trudności w nawiązywaniu i utrzymywaniu relacji rówieśniczych.
- ryzyko izolacji lub stygmatyzacji („inne dziecko”).
- czasem przeciwnie – nadopiekuńczość ze strony dorosłych i rówieśników.
- wzmożona więź z rodziną (rodzice, rodzeństwo),
- zaległości w nauce z powodu częstych nieobecności.
- trudności z koncentracją i pamięcią (skutek choroby lub leczenia, np. sterydów, chemioterapii).
- potrzeba indywidualizacji wymagań edukacyjnych.

- ergonomiczne miejsce w klasie (np. blisko drzwi, w przewiewie lub przeciwnie – z dala od okna, w zależności od potrzeb zdrowotnych).
- zapewnienie kontaktu z klasą podczas dłuższej nieobecności – np. poprzez platformy edukacyjne, spotkania online.
- wzmacnianie poczucia wartości – podkreślanie mocnych stron, nie tylko ograniczeń.
- stały kontakt z rodzicami w sprawie samopoczucia i zaleceń lekarskich.
- plan awaryjny – np. co robić w przypadku nagłego pogorszenia stanu zdrowia w szkole (kogo powiadomić, jakie leki podać, jakie czynności wykonać).

ZESPÓŁ NAUCZYCIELI WYCHOWANIA FIZYCZNEGO

- zwolnienie z nadmiernego wysiłku – ale nie wykluczanie z aktywności całkowicie, jeśli lekarz nie zaleca.
- indywidualnie dobrane ćwiczenia – np. lekkie formy ruchu, rozciąganie, spacer.
- możliwość obserwowania zajęć zamiast aktywnego udziału w razie złego samopoczucia.